

63. *Begoniaceae* AGARDH — kysalovité*)

Vytrvalé jednodomé byliny často s oddenkovými nebo hypokotylními hlízami a s dužnatými lodyhami; v pletivech idioblasty s krystaly šťavelanu vápenatého. Listy střídavé, celistvé až hluboce dlanitě členěné, asymetrické, s palisty. Odění časté, rozmanité, zvláště na řapících šupinovitě plevinovitě chlupy. Květy zpravidla ve vrcholičnatých květenstvích, jednopohlavné, většinou jednoobalné, pravidelné nebo souměrné; samčí květy s 2-6 korunovitě zbarvenými okvětními listky a obvykle velkým počtem tyčinek volných nebo srostlých v trubku; pylová zrna trisulkátně kolpátní; samičí květy nejčastěji s 2-5 korunovitě zbarvenými okvětními listky. Gyneceum srostlé ze (2-)3(-6) plodolistů, semeník spodní nebo polospodní s nástěnnou nebo nákoutní placentací, s mnoha anatropními dvouobalnými vajíčky, bez endospermu. Plod tobolka nebo bobule. — 5 ro-
dů asi s 1000 druhy v tropech Asie, Afriky a Ameriky.

1. *Begonia* L. — begónie, kysala

Begonia LINNAEUS Sp. Pl. 1056, 1753.

Lit.: BÖHMIG F. (1955): Die Gattung *Begonia*. Berlin. — ENCKE F. [red.] (1960): Pareys Blumengärtnerei, ed. 2, vol. 2 [*Begonia* p. 67-98]. Berlin-Hamburg. — PRŮCHA J. et al. (1966): Letničky a dvouletky. Praha. — HIEKE K. et al. (1970a): Pokojové květiny ozdobné listem. Praha. — HIEKE K. et al. (1970b): Pokojové květiny ozdobné květem. Praha.

Vytrvalé byliny se vzpřímenou až převislou lodyhou. Listy dlouze řapíkaté. Květenství vrcholičnaté, u některých druhů s velkým počtem květů, u jiných chudé; někdy i jednotlivé květy. Samčí květy většinou se 2 vnějšími a 2 vnitřními okvětními listky; samičí květy se (2-)5(-8) bílými, červenými nebo žlutými okvětními listky (které jsou u plnokvětých kultivarů silně pomnoženy); semeník většinou 3pouzdrý, se 3 nestejně dlouhými křídly; čnělka trojramenná, konce spirálovitě obtáčejí blizny. Plod 3pouzdrá tobolka otevírající se podél křídel. Semena drobná (menší než 1 mm), elipsoidní, hnědorezavá. — 800-900 druhů v tropech Asie, Afriky a Ameriky. — Entomogam. Alogam. Anemochor. Rozmnožuje se i vegetativně.

Význam: Rostliny okrasné listem (hlavně pro pěstování v místnosti a skleníku) a květem (pro venkovní kultury záhonové i balkónové).

1a Lodyhy 30-40 cm dl., často převislé, ± nevětvené, chloupkaté; čepel listu (10-)15(-20) cm dl.; květ (5-)10(-15) cm v průměru . . . . . **1. *B.* × *tuberhybrida***

b Lodyhy 15-25 cm dl., vzpřímené, lysé; čepel listu 2,5-5,0 cm dl.; květ 1,5-2,0 cm v průměru . . . . . **2. *B.* × *hortensis***

1. *Begonia* × *tuberhybrida* Voss — begónie hlíznatá, kysala hlíznatá Tab. 107/2

Begonia × *tuberhybrida* A. VOSS in L. H. BAILEY Stand. Cycl. Hort. 474, 475, 1914.

Byliny vytrvávající hypokotylní hlízou plochého nebo miskovitého tvaru. Lodyha 30-40 cm dl., chloupkatá. Listy nesouměrně srdčité, ostře špičaté, čepel řídce chloupkatá s okrajem zubatým, zelená, výjimečně hnědočervená. Chudé květenství zpravidla z 1 květu samčího a 1-2 květů samičích. Květy velké, často hustě plné, popř. poloplňné s okvětními listky hladkými, zkadeřenými nebo třepenitými v širokém barevném rozpětí—rudé, šarlatové, rumělkové, růžové, žlutooranžové, žluté, lososové, bílé. (VI-)VII-IX(-X). Gf.

Hlíznaté begónie byly vyšlechtěny v 70. letech 19. století prokřížením více planých hlíznatých druhů z Bolívie a Peru (*B. boliviensis* DC., *B. pearcei* HOOKER, *B. davisii* VEITCH aj.). Vysazují se na záhony, do okenních truhlíků, na balkóny, terasy apod.; nejsou mrazuvzdorné.

2. *Begonia* × *hortensis* GRAF et ZWICKY — begónie stálezkvětá, kysala stálezkvětá („voskovka, vodovka“) Tab. 107/1

Begonia × *hortensis* GRAF et ZWICKY Ber. Schweiz. Bot. Ges. 61: 36, 1951. — Syn.: *Begonia semperflorens* auct. non LINK et OTTO.

Nižší, 15-25 cm vys. byliny, hustě rozvětvené, lodyha lysá. Listy nesouměrně srdčité, tuhé,

*) Zpracovala R. Bělohlávková.

lesklé, podle kultivarů zelené, zelenohnědé, bronzové nebo tmavě karminové. Květy jednotlivé nebo v chudých květenstvích, drobné, růžové, červené nebo bílé v různých odstínech; samčí květy se 4, samičí s 5 okvětními lístky. V-X. Tf.

Pěstuje se u nás běžně jako letnička vhodná k vysazování na záhonové obruby, do květinových ornamentů, k výzdobě hrobů i k pěstování v květináčích. Rovněž tato begonie je výsledkem mnohonásobného a dlouholetého křížení brazilské *B. semperflorens* LINK et OTTO a dalších jihoamerických begonií, hlavně *B. schmidtiana* REGEL, *B. fuchsoides* HOOKER, *B. roezlii* REGEL, *B. gracilis* H., B. et K.; původní *B. semperflorens* je v kultuře pěstována zřídka.

vých ornamentů, k výzdobě hrobů i k pěstování v květináčích. Rovněž tato begonie je výsledkem mnohonásobného a dlouholetého křížení brazilské *B. semperflorens* LINK et OTTO a dalších jihoamerických begonií, hlavně *B. schmidtiana* REGEL, *B. fuchsoides* HOOKER, *B. roezlii* REGEL, *B. gracilis* H., B. et K.; původní *B. semperflorens* je v kultuře pěstována zřídka.

Ordo Tamaricales — tamaryškokvěté

64. Tamaricaceae LINK — tamaryškovité*)

Lit.: BRUNNER C. (1909): Beiträge zur vergleichenden Anatomie der Tamaricaceen. Jb. Hamburg. Wiss. Anst. 26(1908), suppl. 3 [= Mitt. Bot. Staatsinst. Hamburg 1910]: 89-162. — HORÁK A. (1937): Tamaryšek. Prakt. Rádce 32: 184. — BOBROV E. G. (1967): Obzor roda Myricaria Desv. i ego istorija. Bot. Ž. 52: 924-937. — BAUM B. R. (1967): Introduced and naturalized tamarisks in the United States and Canada (Tamaricaceae). Bailey 15: 19-25. — BROWICZ K. et GOSTYŃSKA-JAKUSZEWSKA M. (1968): Myricaria germanica (L.) Desv. In: BIALOBOK S. et BROWICZ K. [red.]: Atlas rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce 7: 11-14. Poznań. — ROKITA Z. (1970): Systemy korzeniowe niektórych drzew i krzewów i ich przydatność od obudowy biologicznej potoków górskich. Ochr. Przyr. 35: 101-159. — BAUM B. R. (1978): The genus Tamarix. Jerusalem.

Dřeviny se střídavými, celistvými, celokrajnými, přisedlými listy bez palistů. Květy oboupohlavné, pravidelné, drobné, v hroznovitých květenstvích. Kališní lístky 4-5(-6), na bázi srostlé nebo volné; korunní lístky 4-5(-6), zpravidla volné; tyčinky 4-10(-15); pylová zrna jednotlivá nebo v tetradách, trikolpátní; gyneceum parakarpní, srostlé z 3(-5) plodolistů, semeník svrchní, obvykle s mnoha vajíčky, placentace nástěnná až spodová, vajíčka dvouobalná, obrácená. Plod pouzdrosedčná tobolka. Semena bez endospermu s pernatým věnečkem chlupů na vrcholu, vzácně s tenkým endospermem celá chlupatá (*Reaumuria*). — 4 rody (asi 80 druhů) původně v Eurasii a Africe, druhotně v Americe a Austrálii.

- 1a Tyčinky 4-5, volné, vyrůstající ze žláznatého terče; věneček chlupů na semeni přisedlý. Dřeviny pěstované . . . . . **1. Tamarix**
 b Tyčinek 10 v dolní polovině srostlých v trubku, žláznatý terč nevyvinut; věneček chlupů na semeni zobánkatý . . . . . **2. Myricaria**

1. Tamarix L. — tamaryšek

Tamarix LINNAEUS Sp. Pl. 270, 1753.

Keře nebo nízké stromy s mohutně vyvinutým kořenovým systémem; kromě hluboce kořenujícího hlavního kořene s dlouhými postranními kořeny pod povrchem se často tvoří kořenující podzemní výběžky (vegetativní rozmnožování). Listy drobné, šupinovité, často s rozšířenou, poloobjímavou, někdy až objímavou nebo pochvatou bází, na vrcholu špičaté, s ponořenými žlázkami vylučujícími solné roztoky. Květy s výjimkou pestíku 4-5četné, růžové až bílé v postranních klasovitých hroznech na loňských větvích nebo v terminálních hroznech až latách klasovitých hroznů na letorostech. Kališní lístky zpravidla ± nestejně, až na bázi srostlé, vz. volné; korunní lístky volné, opadavé nebo ještě za plodu vytrvalé; tyčinky volné, vyrůstající z laloků nebo zářezů žláznatého terče, prašníky extrorzní; pestík srostlý ze 3(-5) plodolistů, za květů kratší než tyčinky, většinou trojhranně jehlancovitý, na vrcholu s 3(-5) bliznami na krátkých, ale zřetelných styloidiích. Tobolky 3-6 mm dl., úzce jehlancovité. Semena podlouhle úzce elipsoidní, ca 0,5 mm dl., lysá, s apikálním přisedlým pernatým věnečkem chmýru. — Asi 55 druhů v Eurasii a Africe (dru-

*) Zpracovali V. Skalický a † Z. Kříž.

Tab. 107: 1 *Begonia* × *hortensis*. — 2 *B.* × *tuberhybrida*, rostlina se samičím květem, 2a - samčí květ, typ se zkadeřenými okvětními lístky, 2b - samčí květ, typ s hladkými okvětními lístky, 2c - plod.

